

10047 - DRET MERCANTIL I

Introducció

Lliçó 1: origen i evolució del dret mercantil

I. La consideració del dret mercantil com un fenomen històric. El dret mercantil com a sistema de normes nascut en el tràfic mercantil medieval. Línies generals de l'evolució posterior.

II. La codificació mercantil. El Codi de comerç francès. L'objectivitat del sistema en les codificacions del segle passat. La codificació espanyola.

III. Progressiva expansió del dret mercantil. La "comercialització" del dret civil. La nova orientació professional del sistema. Dret mercantil i capitalisme.

Lliçó 2: concepte del dret mercantil

I. El concepte del dret mercantil en la doctrina tradicional. El dret mercantil com a dret dels actes de comerç. La doctrina dels actes de comerç en el nostre sistema. El dret mercantil com a dret dels actes fets en massa.

II. El dret mercantil com a dret de l'empresa; desenvolupament doctrinal i positiu; crítica. El dret de l'empresari i de l'activitat empresarial que desenvolupa.

Lliçó 3: les transformacions del dret mercantil contemporani

I. L'evolució de la realitat econòmico-social i el naixement del dret de l'economia. Els orígens i l'evolució del dret econòmic. Diverses orientacions doctrinals.

II. Dret mercantil i Constitució. La Constitució econòmica.

III. La projecció internacional del dret mercantil. La nova *lex mercatoria*. El dret mercantil internacional.

IV. La protecció dels consumidors i el dret mercantil.

Lliçó 4: mètode i sistema del dret mercantil

I. El problema metodològic en general i la projecció sobre la ciència jurídica; assaig de classificació de les diferents direccions metodològiques. Els mètodes jurídics principals; el mètode exegetic; el mètode històricocomparatiu; els mètodes constructius; la jurisprudència d'interessos.

II. Nous corrents metodològics. El problema del mètode en el dret mercantil.

III. El problema del sistema jurídic; la sistematització del dret mercantil.

Lliçó 5: el dret mercantil en el sistema general de la ciència jurídica

I. El dret mercantil com a dret especial *ratione materiae*; dret civil i dret mercantil; l'autonomia del dret mercantil.

II. La relació del dret mercantil amb altres branques jurídiques que es refereixen a l'empresa; dret mercantil i dret econòmic; dret mercantil i dret laboral; dret mercantil i dret fiscal.

Lliçó 6: les fonts del dret mercantil

I. Generalitats; delimitació de l'expressió "fonts del dret mercantil".

II. La llei mercantil. El Codi de comerç; estructura i orientació; contingut i crítica. Lleis mercantils especials.

III. Els usos de comerç; procés formatiu i requisits; classes d'usos; prova de l'ús.

IV. Les condicions generals dels contractes.

Lliçó 7: les competències legislatives de les comunitats autònomes i l'ordenament jurídic

Universitat
Autònoma
de Barcelona **Facultat de Dret**
comunitari

I. Les comunitats autònomes en l'àmbit del dret mercantil. Competències i potestat reglamentària. Conflictes de normatives i "lleis d'harmonització".

II. El dret mercantil en els estatuts d'autonomia.

III. L'ordenament jurídic comunitari i la incidència en el dret mercantil.

Lliçó 8: l'empresari, l'empresa i l'establiment mercantil.

I. L'empresa en sentit econòmic; significació jurídica de l'empresa; el problema de la seva naturalesa jurídica. Construccions doctrinals.

II. La idea d'empresa en la legislació i en la jurisprudència espanyola. Activitat empresarial, empresari i establiment mercantil.

Lliçó 9: l'empresari mercantil i el seu estatut jurídic

I. Concepte d'empresari; classes: empresari individual i empresari social.

II. L'empresari individual; estudi de la definició legal del comerciant. Capacitat. Prohibicions i incompatibilitats per a l'exercici del comerç. Exercici del comerç d'una persona casada.

III. L'empresari estranger

IV. Estatut jurídic de l'empresari mercantil; adquisició i pèrdua de l'estatut d'empresari. Obligacions professionals i drets que confereix l'*statuts* d'empresari. La responsabilitat de l'empresari.

Lliçó 10: l'establiment mercantil

I. Concepte i naturalesa. Elements integrants de l'establiment; establiment principal i sucursals.

II. L'establiment mercantil com a objecte de tràfic jurídic. La transmissió de l'establiment. Transmissió *inter vivos*; transmissió *mortis causa*. Explotació de l'establiment a títol limitat;

usdefruit i arrendament. La hipoteca de l'establiment mercantil.

Lliçó 11. els auxiliars de l'empresari

I. Els col·laboradors de l'empresari; col·laboradors autònoms i col·laboradors subordinats; els auxiliars de l'empresari. Naturalesa de la relació entre l'empresari i els seus auxiliars.

II. L'apoderament dels auxiliars en el nostre dret. El factor; noció legal; caràcter i contingut del seu apoderament. L'actuació del factor en nom propi. Permanència i revocació de poder. Deures del factor. Els dependents. Els fadrins. Els viatjants.

III. Els col·laboradors autònoms de l'empresari. Agents mediadors. Agents mediadors col·legiats. Els agents comercials.

Lliçó 12. la comptabilitat de les operacions mercantils

I. La comptabilitat en sentit formal; funció i interès de la comptabilitat; sistemes legislatius.

II. La comptabilitat en sentit formal en el nostre dret. Llibres obligatoris; requisits legals; conservació dels llibres i correspondència; comunicació i exhibició dels llibres. Eficàcia probatòria.

III. La comptabilitat en sentit material. Els comptes anuals. El balanç. Formació i valoració dels elements del balanç. Les amortitzacions i les revisions del valor. L'auditoria de comptes.

Lliçó 13: la publicitat registral

I. La publicitat del Registre Mercantil; evolució històrica; dret comparat.

II. El Registre Mercantil en el nostre dret; empresaris i actes inscripibles. Organització del Registre. Procediment d'inscripció.

III. Principis bàsics de la publicitat registral; publicitat formal. Publicitat material; principis de legalitat, legitimació i tracte successiu. Efectes de la inscripció respecte a l'acte inscrit.

Lliçó 14: el dret de propietat industrial

I. Sistema d'exposició. La propietat industrial; concepte i naturalesa jurídica; eficàcia protectora de les seves normes. Règim jurídic internacional.

II. Els signes distintius de l'activitat empresarial. El nom comercial; sistemes legislatius; regulació en el nostre dret; registre del nom comercial. El rètol de l'establiment. Marques; funció econòmica; classes; regulació positiva, registre de marques.

III. Patents; concepte i classes; invencions patentables. Invencions laborals. Certificats d'addició. Models d'utilitat. La patent comunitària; llicències obligatòries; contracte d'explotació de llicència.

Lliçó 15: la disciplina de la competència

I. El principi i els límits de la lliure competència; introducció. Fonts; dret comunitari i dret espanyol; limitacions contractuals. Limitacions legals; classificació. Limitacions de caràcter públic; concessions i autoritzacions administratives .

II. La competència deslleial. Introducció. L'acte de competència deslleial; clàusula general i supòsits concrets. El bé jurídic protegit. Concepció clàssica i concepcions actuals. El règim de protecció contra els actes de competència deslleial.

III. La publicitat comercial i la competència deslleial. La Llei general de publicitat.

Lliçó 16: la disciplina de la competència

I. Llei de defensa de la competència; estructura i principis que la inspiren.

II. Acords i pràctiques restrictives; l'abús de la posició de domini. Supòsits autoritzats; concentracions econòmiques.

III. Òrgans de defensa de la competència. Sancions. Procediment.

Lliçó 17: l'empresari social

- I. Determinació del concepte de societat; dret comparat. El concepte de societat en el nostre sistema.
- II. La societat mercantil; distinció entre societats civils i mercantils; societats civils en forma mercantil. Classes de societats mercantils.
- III. L'aspecte jurídic-negociador de la societat; naturalesa jurídica i característiques del contracte de societat; la personalitat jurídica de les societats mercantils.
- IV. Les societats estrangeres; determinació de la nacionalitat; règim jurídic de les societats estrangeres; participacions estrangeres en societats espanyoles. Les societats multinacionals.

Lliçó 18: l'empresari social

- I. Fundació de la societat i contracte de societat. Elements del contracte de societat; capacitat i consentiment dels contractants; l'objecte com a activitat que cal desenvolupar i les aportacions irregulars.
- II. La teoria general de la invalidesa del negoci jurídic aplicant-lo al contracte de societat; la doctrina de les societats de fet.
- III. L'organització de la societat; consideracions generals. Dissolució, liquidació, transformació i fusió; exposició general.

Lliçó 19: la societat col·lectiva

- I. Antecedents històrics. Concepte i característiques. Requisits de constitució.
- II. Vida social interna; obligacions i drets dels socis; modificació de l'estructura social; administració de la societat.
- III. Vida social externa; la raó social; representació de la societat; responsabilitat davant els creditors socials.

IV. Transformació i fusió de la societat. Exclusió i separació d'un soci. Dissolució i liquidació de la societat.

Lliçó 20: la societat comanditària

I. Antecedents històrics. Concepte i característiques; requisits de constitució.

II. Vida social interna; posició dels socis col·lectius; obligacions i drets dels socis comanditaris; modificació de l'escriptura social; administració de la societat. Vida social externa; la raó social; representació de la societat; responsabilitat davant els creditors socials.

III. Transformació i fusió de la societat. Exclusió i separació d'un soci. Dissolució i liquidació de la societat.

IV. La societat comanditària per accions; la seva estructura en relació amb la societat comanditària simple i la societat anònima; règim jurídic.

Lliçó 21: l'associació de comptes en participació

I. Antecedents històrics. Concepte i característiques. Funció econòmica i naturalesa jurídica.

II. Relacions jurídiques internes; obligacions del partícip i del gestor; distribució de guanys i de pèrdues; gestió del compte; modificació del contracte. Relacions jurídiques externes.

III. Extinció del compte; causes i efectes de l'extinció.

Lliçó 22: la societat anònima

I. Desenvolupament històric de la societat anònima; sistemes de reglamentació; evolució actual. La societat anònima en el nostre dret.

II. Concepte i característiques de la societat anònima; elements fonamentals del concepte; el

Universitat
Autònoma
de Barcelona **Facultat de Dret**

capital social; l'acció; la responsabilitat limitada.

III. La personalitat jurídica de la societat anònima; caràcter mercantil. Denominació, nacionalitat i domicili de la societat.

Lliçó 23: La fundació de la societat anònima

I. La fundació de la societat; classes de fundació. Requisits comuns de constitució; l'escriptura pública i els estatuts; subscripció i desemborsament mínim; inscripció en el Registre Mercantil. Societat en formació i societat irregular.

II. Fundació simultània; els fundadors: nombre mínim, avantatges i règim de responsabilitat. Fundació successiva: els promotors; fases de la fundació successiva.

III. Nul·litat de la fundació. Causes de la nul·litat. Efectes de la declaració de nul·litat.

Lliçó 24: les accions

I. Introducció. L'acció com a part alíquota del capital. Règim jurídic de les aportacions socials.

II. L'acció com a títol; resguards provisionals i altres títols; accions nominatives i accions al portador. Les accions representades per mitjà d'anotacions en el compte.

III. L'acció com a expressió de la qualitat de soci. Drets integrants de la posició de soci. Accions ordinàries i privilegiades. Dret al dividend. Dret a la quota de liquidació. Dret de subscripció preferent. Dret de vot; les accions sense vot. Obligacions dels accionistes; els dividends passius.

IV. L'acció com a objecte de negocis jurídics. Transmissibilitat de les accions; clàusules limitadores. Adquisició per part de la societat de les seves pròpies accions; règim de les participacions recíproques. Usdefruit i penyora d'accions. Embargament d'accions. Copropietat

de l'acció.

Lliçó 25: els òrgans de la societat anònima

I. Òrgans de la societat; introducció. La junta general d'accionistes, competència i classes de juntes.

II. Convocatòria de la junta; òrgan competent; forma de la convocatòria. La junta universal.

III. Constitució de la junta. Assistència a la junta. La deliberació a la junta i el dret d'informació. L'emissió de vot; problemes que provoca. Els acords socials; l'acta de la junta; la impugnació dels acords socials.

Lliçó 26: els òrgans de la societat anònima

I. L'òrgan d'administració i representació; condició jurídica dels administradors. El nomenament dels administradors. Capacitat i prohibicions. Terminació del càrrec. Redistribució dels administradors.

II. El consell d'administració; organització i funcionament; facultats i deures del consell, delegació de facultats. La responsabilitat dels administradors. La "cogestió" o participació del personal de l'empresa en el consell d'administració; El seu àmbit d'aplicació i la seva estructura en el nostre sistema.

Lliçó 27: la modificació dels estatuts socials

I. Modificació dels estatuts; concepte; requisits formals; normes protectores dels accionistes.

II. Augment del capital social; introducció; acord i procediments d'augment de capital. L'autorització o la delegació per augmentar el capital.

III. Requisits de la reducció del capital social. Acord i procediments de reducció del capital. Agrupament d'accions.

Lliçó 28: els comptes anuals de la societat

I. Els comptes de la societat anònima. El balanç i la seva estructura legal. El balanç abreujat. El compte de pèrdues i de guanys.

II. Regles de valoració dels comptes anuals. La memòria explicativa dels comptes; l'informe de gestió.

**Universitat
Autònoma
de Barcelona Facultat de Dret**

III. La verificació dels comptes; la funció dels auditors. Societats no obligades legalment a la revisió de comptes. Aprovació dels comptes per part de la junta general.

IV. L'aplicació del resultat de l'exercici: la constitució de reserves i la distribució de beneficis. Els dividendes anomenats "a compte". Dipòsit dels comptes anuals en el Registre Mercantil. Publicitat dels comptes anuals.

Lliçó 29: la transformació de la societat anònima

I. La transformació de la societat; concepte. Problemes generals; la subsistència de la personalitat; la responsabilitat dels socis en la transformació.

II. La transformació de la societat anònima; l'acord de transformació; dret de separació de l'accionista; requisits formals de la transformació; posició jurídica del soci en el nou tipus de societat.

Lliçó 30: la fusió de la societat anònima

I. La fusió de les societats; concepte i classes; trets característics; naturalesa jurídica de la fusió. Límits de l'aplicació de la Llei de societats anònimes.

II. L'acord de fusió. Dret de separació de l'accionista. Dret d'oposició dels creditors. Règim formal de la fusió. Posició jurídica del soci en la nova societat o en la societat absorbent. El capital de la societat absorbent.

Lliçó 31: l'escissió de les societats anònimes

I. Concepte; pressupostos legals. Peculiaritats de l'escissió pròpia i de l'escissió impròpia.

II. Fases del procés d'escissió. Formalitats. Tutela dels creditors.

Lliçó 32: la dissolució i la liquidació de la societat anònima

I. La dissolució; concepte. Causes de dissolució; classificació; estudi de les diferents causes legals de dissolució. Formalitats i efectes de la dissolució. Retorn de la societat a la vida activa.

II. La liquidació; concepte. La necessitat del període de liquidació; supòsits excepcionals. La societat durant la liquidació; els liquidadors; funcions; responsabilitat; publicitat periòdica de la liquidació. Els interventors.

III. La divisió de l'haver social; repartiment entre els accionistes. Insolvència de la societat; extinció de la societat.

Lliçó 33: la societat de responsabilitat limitada

I. Generalitats. La societat de responsabilitat limitada en el nostre dret; concepte i característiques distintives.

II. Fundació de la societat; l'estructura fundacional i la inscripció; nombre de socis; el capital social; les prestacions accessòries.

III. La participació social; analogies i diferències amb l'acció. La participació com a conjunt de drets. Copropietat, usdefruit i penyora de participacions. Transmissió de les participacions.

Lliçó 34: la societat de responsabilitat limitada

I. Òrgans de la societat; introducció. La junta general de socis; estructura i funcionament. Els administradors; nomenament i revocació; facultats i prohibicions; responsabilitat.

II. Modificació de l'escriptura social. Augment i reducció del capital. El balanç i la distribució de beneficis.

III. Transformació i fusió de la societat. Exclusió d'un soci. Dissolució i liquidació de la societat.

Lliçó 35: l'emissió d'obligacions per part de les societats mercantils

I. Formes de finançament de les societats mercantils. L'emissió d'obligacions; introducció; legislació aplicable. les obligacions; concepte; requisits; requisits i característiques del títol; classes.

II. Emissió per part de societats anònimes. Òrgan competent; límit màxim; condicions necessàries; naturalesa i fases de l'emissió; garanties de l'emissió.

III. El sindicat d'obligacionistes; organització i funcionament. Drets dels obligacionistes; recollida de les obligacions.

IV. Emissió per part de societats col·lectives, comanditàries o de responsabilitat limitada; introducció; l'acord i les formalitats de l'emissió; límit màxim. Constitució i règim del sindicat d'obligacionistes.

Lliçó 36: els grups de societats

I. La concentració empresarial; generalitats; formes d'unió. El grup de societats, noció i problemes fonamentals que planteja. El grup i la seva regulació jurídica.

II. La concentració empresarial en el dret espanyol. Consideració general. Les agrupacions d'interès econòmic; les unions temporals d'empreses.

Lliçó 37: les societats mercantils especials

I. Societats anònimes especials de caràcter privat. Institucions d'inversió col·lectiva: societat d'inversió mobiliària i fons d'inversió mobiliaris. Societats d'assegurances. Societats d'empreses. Societats de finançament de venda a terminis. Societat anònima laboral. Societat de *leasing*. Societat medidora del mercat del diner. Societat de crèdit hipotecari. Societat gestora de plans de pensions. Societats especials del mercat de valors. Societat anònima esportiva.

II. Societat anònima amb capital públic. La societat pública unipersonal. La societat anònima d'economia mixta.

Lliçó 38: les societats de base mutualista

I. Consideracions generals. La societat cooperativa. Concepte, característiques i fonts. Classes. Constitució i personalitat jurídica. Règim econòmic. Òrgans socials. Fusió i escissió. Dissolució i liquidació.

II. Mútua d'assegurances. Concepte i classes. Constitució i regulació jurídica.

Universitat
Autònoma
de Barcelona Facultat de Dret

III. Les societats de garantia recíproca. Caràcters distintius. Formalitats constitutives. Règim de les quotes socials. Organització interna. El fons de garantia. Règim especial de les societats inscrites en el Registre Especial del Ministeri d'Economia i Hisenda.

Bibliografia:

ARROYO, I. (Ed.) *Código de comercio y legislación mercantil*. Madrid: Tecnos, 1994. 10a edició.

BROSETA PONS, M. *Manual de derecho mercantil*. Madrid: Tecnos, 1991. 9a edició.

JIMÉNEZ SÁNCHEZ, G. J. (coord.) *Derecho mercantil vol. I*. Barcelona: Ariel, 1992. 2a edició.

GARRIGUES, J. *Curso de derecho mercantil vol. I*. Madrid: 1975. 7a edició. A cura d'A. Bercovitz.

SÁNCHEZ CALERO, F. *Instituciones de derecho mercantil*. Madrid: Edersa, 1992. 16a edició.

URIA, R. *Derecho mercantil*. Madrid: Marcial Pons, 1993. 20a edició.

VICENT CHULIÀ, F. *Compendio crítico de derecho mercantil*. Vol. 1 i 2. Barcelona: Llibreria Bosch, 1991. 3a edició.